

מדת בדת

שיעור חזק חיוני בדרך קצרה

לעין הגאון ר' אברהם מרדכי בן ר' יוסף כהן
והגאון ר' אהרן בן ר' אברהם מרדכי כהן
צוק"ל הערות והנצחות טל' 0548449853 או
MABADAF12@GMAIL.COM

גליון 361 פרשת שלח תשע"ט

ערכיני ה-יא

ואנדרוגינוס מעריכים ולא נערכים, ואמר רבא שמסתבר כמו ההלכה של ר"מ אך טעמו לא מסתבר וטעמו של ר' יהודה מסתבר אך לא מסתבר כמו ההלכה שלו שיש ראייה לר"מ מהפסוק לא לכם ולנו לבנות בית לאלוקינו ויש לדחות את הראייה שהביא מחרש שוטה וקטן כי אינם בני דעת, וטעמו של ר' יהודה מסתבר שהוא הביא ראייה מטומטום ואנדרוגינוס שהתורה מיעטה אותם אף שהם בני דעת אך ההלכה לא כמותו שהרי בשם אבימי שר' יהודה סובר שערכו נגנו לאלוקינו ורב חסדא אומר בשם אבימי שר' יהודה סובר שערכו נגנו אף שאנו לא מקבלים ממנו, אך קשה א"כ לא ימעלו בו כמו ששינונו על ה' חטאות מתות שהולכות לים המלח שלא נהנים ולא מועלים בהם ולגבי עכו"ם שנינו שרק בקדשי מזבח לא מועלים ובקדשי בדיק הבית שלהם מועלים אלא מבאר רבא שר' יהודה סובר שאכן עכו"ם מקדיש לבדק הבית אך בימי עזרא לא קבלו מהם משום שריפו את ידי העובדים כמו שכתוב ויהי עם הארץ מרפים ידי עם יהודה ומבהלים אותם לבנות.

דף ו בברייתא אחת שנינו שמקבלים נדבה מעכו"ם שהתנדב לבדק הבית ויש ברייתא שלא מקבלים, ור' אילא מבאר בשם ר' יוחנן שלתחלת הבנין לא מקבלים משום רפיון ידים אך לחזק בדקו של הבית מקבלים מהם, כמו שאמר ר' אסי בשם ר' יוחנן שבתחלת הבנין לא מקבלים מהם אפילו יין ומלח ובסוף הבנין לא מקבלים מהם דבר מסוים ומותר לקבל מהם דבר שאינו מסוים, ודבר מסוים ביאר רב יוסף כמו האמה של כליא העורב ורב יוסף מקשה מהפסוק ואגרת אל אסף שומר הפרדס אשר למלך וא"כ לקחו לבנין מעכו"ם אמר אביי שפמלכות מותר לקבל שהרי אם אמר המלך אני אעקור את ההר הוא עוקרו ואינו חוזר בו.

רב יהודה אומר בשם רב שאם עכו"ם הפריש תרומה מכריו בודקים אותו אם אומר שתלך למקום שישראל מפרישים מקבלים ממנו ואם לא היא טעונה גניזה שמא התכוון בלבו לשמים, ויש להקשות ששינונו שאם עכו"ם התנדב קורה וכתוב עליה שם בודקים אותו אם הוא אומר שעשאה כדעת ישראל מותר לגוד את השם ולהשתמש במותר הקורה, ואם לא היא טעונה גניזה שמא כוונתו להקדיש את כולה לשמים ומשמע שלולא ששם כתוב עליה היא לא טעונה גניזה א"כ בסתמא לא חששו, ויש לומר שגם באין שם כתוב עליה היא טעונה גניזה והחידוש בברייתא שאף ששם כתוב עליה יכול לגוד את מקומו ולהשתמש בשאר כי שם שלא במקומו אינו קדוש כמו ששינונו שאם היה כתוב שם על ידות הכלים ועל כרעי המיטה יגוד ויגנזו.

ר"נ אומר בשם רבה בר אבוב שאם אדם אמר סלע זו לצדקה יכול לשנותה ולכאורה יש לומר שרק לעצמו מותר אך לא להלוותה לאחר אך שנינו שר' אמי אמר בשם ר' יוחנן שיכול לשנות בין לעצמו ובין לאחר, ור' זעירא אמר שרק כשאמר עלי יכול לשנותה אך אם אמה הרי זו צריך לתת אותה בעין, ורבא מקשה אדרבה מסתבר להיפך שאם אמר הרי זו הוא ישתמש בה כדי להתחייב באחריותה אך אם אמר הרי עלי שממילא הוא חייב באחריותה לא ישתמש בה אלא שאין חילוק ומותר, ושינונו בברייתא שגדר הוא צדקה והקדש אינו צדקה ולכאורה מה הקשר בין נדר להקדש או צדקה ויש לפרש שבצדקה יש בל תאחר והיא לא כהקדש שאסור להשתמש בה ואילו בצדקה יכול להשתמש, ורב כהנא אמר שמועה זו לפני רב זביד מנהרדעא והוא אמר אתם שניתם כך אך אני שניתי שר"נ אמר בשם רבה בר אבוב בשם רב שהאומר סלע זו לצדקה יכול לשנותה בין לעצמו ובין לאחר בין שאמר הרי עלי ובין שאמר הרי זו.

שנו בברייתא שהאומר סלע זו לצדקה יכול לשנותה רק קודם שבאה ליד גבאי אך אחרי שבאה ליד גבאי אינו יכול לשנותה, עמוד ב ויש להקשות שר' ינאי לווה ופרע לצרכו ממצות צדקה ויש לומר שעדיף לעניים שהוא יתעכב יותר כדי שיכפה על האנשים לתת. שנו בברייתא שאם ישראל התנדב מנורה או נר לביהכנ"ס אסור לשנות ור' חייא בר אבא סבר שגם לדבר מצוה אסור לשנות אך רב אמי אמר בשם ר' יוחנן שרק לדבר רשות אסור אך מותר לשנות לדבר מצוה וזה מוכח ממה שר' אסי אמר בשם ר' יוחנן שאם עכו"ם התנדב מנורה או נר לביהכנ"ס קודם שהשתקע שם בעליה אסור לשנותה אך אחרי שהשתקע שם בעליה מותר לשנותה, ולכאורה אם

דף ה לגבי קדושת מזבח שנינו שר"מ סובר שהאומר רגלה של זו עולה אין כולה עולה שכתוב כל אשר יתן ממנו לה' יהיה קודש שרק ממנו קודש ולא כולה ואינה יוצאת לחולין שכתוב תהיה בהוייתה תהיה ותמכר לצרכי עולות ודמיה חולין חוץ מדמי אותו האבר, ור' יהודה ור' יוסי ור"ש סוברים שהאומר רגלה של זו עולה כולה נעשית עולה שכתוב כל אשר יתן ממנו לה' יהיה קדש לרבות את כולה, וגם ר"מ שסובר שאין כולה עולה זה רק באבר שאין הנשמה תלויה בו אך אם הנשמה תלויה בו קדשה כל הבהמה, ולפי"ז אי אפשר להעמיד אצלינו באומר ראש פרה זו הקדש קדשי מזבח שלא תפשוט הקדושה בכולה אלא צריך לחלק בין קדושת הגוף לקדושת דמים שבמקדיש קדושת הגוף פשוט הקדושה בכולה ואילו במקדיש קדושת דמים קדש רק הראש, אך קשה שרבה אמר שמקדיש זכר לדמיו הוא קדוש קדושת הגוף וא"כ בהקדיש הראש זה קדושת הגוף שתתפשט בכולה, ויש לומר שהמקדיש זכר לדמיו מדובר בהקדיש כולו אך בהקדיש אבר אחד אינו קדוש ככולו, אך קשה שרבה הסתפק בהקדיש אבר לדמיו ויש לומר שרבה הסתפק בתם וכאן מדובר בבעל מום כמו חמור אך קשה שרבה הסתפק גם במי שאינו קרב כגון שאמר דמי ראשי למזבח, ויש לומר שהוא הסתפק קודם ששמע ברייתא זו אך כששמע את הברייתא הזו הוא יסבור שהקדושה לא פושטת ככולו.

רבה הסתפק באומר דמי ראשי לגבי מזבח האם נדון בכבודו או לא והספק הוא שלא מצאנו דמים שלא נידון בכבודו, או שלא מצאנו דבר קדוש למזבח שנידון בכבודו, ונשאר בתיקו.

רבא מסתפק באומר ערכי עלי לגבי מזבח האם נדום אותו בהשג יד שאין ערך שלא נידון בהשג יד או שלא מצאנו דבר שקדוש למזבח שלא נפדה בשויו, ונשאר בתיקו.

רב אשי מסתפק במקדיש שדה אחוזה למזבח שלא מצאנו פדיון אחר משיעור זרע חומר שעורים בחמישים שקל כסף או שלא מצאנו קדוש למזבח שלא נפדה בשויו ונשאר בתיקו.

משנה פחות מבין חודש נידר אך אינו נערך. גמרא שנו בברייתא שלר"מ המעריך פחות מבין חודש נותן דמיו ולחכמים לא חל עליו הערך, והם נחלקו שלר"מ אדם לא מוציא דבריו לבטלה והוא יודע שאין ערך לפחות מבין חודש וכוונתו היא לשם דמים, ולחכמים שאדם מוציא דבריו לבטלה, ומה שאמר רב גידל בשם רב שמי שאמר ערך כלי עלי נותן דמיו זה כדעת ר"מ, ולכאורה זה פשוט ויש לומר שהחידוש הוא שלא נאמר שגם רבנן יודו בזה שדוקא בפחות מבין חודש הוא טועה שכמו שיש ערך לבין חודש כך יש ערך לפחות מבין חודש, אך לגבי כלי אדם יודע שאין לו ערך וא"כ כוונתו לשם דמים קמ"ל שרבנן חולקים גם בכלי, עמוד ב אך קשה א"כ מה מחדש רב לדעת ר"מ ויש לומר שהיינו אומרים שר"מ גזר בפחות מבין חודש כבן חודש אך בכלי לא שייך לגזור והוא פטור, קמ"ל שטעמו של ר"מ הוא שאדם לא מוציא דבריו לבטלה וא"כ גם בכלי יהיה ערך, ומה שאמר רבה בר יוסף בשם רב ויש אומרים שרב יבא בר יוסי אמר בשם רב שמי שמקדיש את בהמת חבירו נותן דמיה לכאורה זה כר"מ שאדם לא מוציא דבריו לבטלה, אך קשה שרב גידל כבר אמר בשם רב שהאומר ערך כלי עלי נותן דמיו, ויש לומר שלא נאמר שרק בכלי שאדם יודע שאין ערך לכלי א"כ הוא ודאי נותן לשם דמים אבל בהמה שייך להקדישה וכוונתו שאם יאמר לבעליה שהקדישה הוא ימכנה לי והקדושה תחול מעכשיו ואני אקריב אותה ואין כוונתו לדמים, קמ"ל שכוונתו לדמים, ואמר רב אשי שזה דוקא כשאמר הרי עלי אך אם אמר הרי זו לא הקדיש לדמים.

משנה ר"מ סובר שעכו"ם נערך אך אינו מעריך ולר' יהודה עכו"ם מעריך ואינו נערך ושניהם מודים שעכו"ם נודרים ונידורים. גמרא שנו בברייתא שר"מ למד בפסוק בני ישראל בפרשת ערכיני למעט עכו"ם שאינם מעריכים ואין לומר שלא יעריכו בעכו"ם כי כתוב איש, ואמר ר"מ שכיון שפסוק אחד מרבה ופסוק אחד ממעט עדיף לרבות שנערך ולא שמעריך כי התורה רבתה נערכים יותר ממעריכים שהרי חרש שוטה וקטן נערכים ולא מעריכים ור' יהודה למד שבני ישראל נערכים ולא עכו"ם ואין לומר שגם אינם מעריכים שנאמר איש לרבות וכשפסוק אחד מרבה ואחד ממעט עדיף לרבות שעכו"ם נערך שהתורה רבתה מעריכים מנערכים שהרי טומטום

מדובר לדבר רשות הרי גם בישראל אסור לא מדובר לדבר מצוה ודוקא בקבלו מעכו"ם אין לשנות כי הוא צועק על כך אך בישראל שאינו צועק מותר לשנות.

ישמעאלי ששמו שעזוק התנדב נר לביהכנ"ס של רב יהודה ורחבא שינה את תרומתו ורבא הקפיד על כך ויש אומרים שרבא שינה ורחבה הקפיד ויש אומרים שהחזן של פומבדיתא שינה ורחבה ורבה הקפידו, מי ששינה סבר שאותו ישמעאלי לא מצוי בביהכנ"ס ומי שהקפיד כיון שלעתים הוא יכול לבא.

משנה גוסס ויוצא ליהרג לא נידר ולא נערך, ר' חנינא בן עקביא סובר שהוא נערך כי דמיו קצובים, ור' יוסי סובר שהוא נודר מעריך ומקדיש ואם הוא הזיק חייב. **גמרא** מה שגוסס אינו נידר כי הוא לא בר דמים והוא לא נערך כי הוא לא שייך בהעמדה והערכה, אך קשה על יוצא ליהרג שאמנם הוא לא נידר כי אינו בר דמים אך מדוע אינו נערך, ויש לומר ששנינו שהיוצא ליהרג ואמר ערכי עלי לא אמר כלום שכתוב כל חרם לא יפדה, ואין לומר שגם קודם גמר דין שהרי נאמר מן האדם ולא כל האדם, ור' חנינא שסובר שהיוצא נערך ילמד את הפסוק כל חרם כמו ששינו שר' יוחנן בן ברוקה אומר שאמנם מצאנו שיש מומתים בידי שמים שמתכפרים בממון בשור שהרג אדם כתוב אם כופר יושת עליו ואין לומר שגם המומתים בידי אדם פטורים בממון כי כתוב כל חרם לא יפדה ואין לומר שרק במיתות חמורות שאין כפרה בשגגתם ומנין לרבות מיתות קלות שנתנה שגגתם לכפרה כי כתוב כל חרם.

ר' יוסי סובר שגוסס נודר ומעריך ומקדיש, יש להקשות הרי ת"ק דיבר רק על נידר ונערך והוא לא חולק שהוא מעריך ונודר, ויש לומר שהם נחלקו שלת"ק אם הזיק פטור ולר' יוסי הוא חייב, ומבאר רב יוסף שהם נחלקו אם מלוה על פה גובה מיורשים שלת"ק מלוה על פה לא גובה מיורשים ולר' יוסי מלוה על פה גובה מהיורשים ורבה סובר שלכו"ע מלוה על פה לא גובה מיורשים והם נחלקו במלוה הכתובה בתורה אם היא ככתובה בשטר שלר' יוסי מלוה הכתובה בתורה ככתובה בשטר ולכן גובה מיורשים, ויש ששנו את מחלוקת רבה ורב יוסף על ברייתא אחרת שכתוב שהיוצא ליהרג וחבל באחרים חייב ואחרים שחבלו בו פטורים ור"ש בן אלעזר אומר שגם הוא פטור כי אי אפשר להחזירו לב"ד לדונו שלא לענות את דינו,

דף ז וקשה על ת"ק שסובר שניתן להחזירו לדין הרי זה עינוי דין ומבאר רב יוסף שנחלקו שלת"ק מלוה על פה גובה מיורשים ולר"ש בן אלעזר מלוה על פה לא גובה מיורשים, ורבה סובר שלכו"ע מלוה על פה גובים מיורשים ונחלקו שלת"ק מלוה הכתובה בתורה ככתובה בשטר וגובה מהיורשים ולר"ש בן אלעזר היא לא ככתובה בשטר, ויש להקשות ששנינו שאם אחד חפר בור ברה"ר ונפל עליו שור והרגו פטור בעל השור ואם מת השור יורשי החופר משלמים את דמיו לבעליו א"כ יורשים משלמים נזק ור' אילא מבאר בשם רב שמדובר שעמד בדין אך קשה שכתוב הרגו ויש לומר שמדובר שהשור עשאו טריפה אך קשה שר"ג אמר שחגא שנה שהחופר מת וקברו שם, ויש לבאר שמדובר שהדיינים ישבו על פי הבור ודנהו.

שנו בברייתא שמזים על היוצא ליהרג על קרבן חטאתו ואשמו אך אם חטא באותה שעה לא נזקקים לדונו ומבאר רב יוסף שלא מענים את דינו, ואביי מקשה א"כ מדוע מזים עלו מדם קרבנו ויש לומר שמדובר שזבחו היה זבוח כבר ומשמע שאם זבחו לא היה זבוח לא היו מקריבים ויש להקשות א"כ מדוע הברייתא לא חילקה שרק אם זבחו זבוח יזו עליו ואם לא יזו, ויש לומר שאכן זה החילוק של הברייתא שמזים מהדם רק אם זבחו זבוח אך אם הזבח לא היה זבוח זה כאילו חטא באותה שעה שלא נזקקים לו.

משנה אשה שיוצאת ליהרג לא ממתניים לה עד שתלד אך אם ישבה כבר על המשבר ממתניים לה עד שתלד, אשה שנהרגה נהנים משערה אך בהמה שנהרגה אסור להנות משערה. **גמרא** יש להקשות מה החידוש שהורגים את המעוברת הרי הולד הוא חלק מגופה, ויש לומר שלא נאמר שכמו שאם אחרים הפילו את הולד הם משלמים לבעל וזה ממונו וא"כ לא נהרגו את האשה כדי לא להפסיד לבעל את הולד קמ"ל שהיא נהרגת עם הולד, ואין לומר שאכן נמתין מבאר ר' אבהו בשם ר' יוחנן למד שאמרו ומתו גם שניהם לרבות את הולד אך קשה שר' יאשיהו למד מפסוק זה שיהיו הבעול והנבעלת שוים שהם בני עונשים, ויש לומר שלומדים מגם שניהם.

כשישבה על המשבר ממתניים שתלד כיון שהוא נעקר להוולד זה נקרא גוף אחר.

רב יהודה אומר בשם שמואל שאשה שיוצאת להריגה מכים אותה על בית ההריון להפיל את הולד כדי שלא יהיה בה ניוול אם הוולד יצא אחר מותה ומשמע שהיא מתה לפני הולד ויש להקשות ששנינו

שתינוק בן יומו נוחל ומנחיל וביאר רב ששת שהוא נוחל את נכסיו אמו להנחיל לאחיו מאביו ודוקא בן יום אחד אך עובר אינו נוחל ומנחיל כי הוא מת קודם אמו ואין בן יורש את אמו בקבר להנחיל לאחיו מהאב, ויש לומר שרק במוות עצמי כיון שהולד חיותו קטנה יותר הוא מת קודם שהטיפה של מלאך המות חותכת קודם את סימניו אך כשהורגים את האם היא מתה קודם הולד, אך קשה שהיה מקרה שאשה מתה והוולד פרכס בתוכה עד ג' פרכוסים ויש לומר שזה היה כזנב לטאה שמפרכת גם בלי חיות.

ר"ג אומר בשם שמואל שאשה שישבה על המשבר ומתה בשבת מביאים סכין וקורעים את כריסה כדי להוציא את הולד, ויש להקשות מה החידוש **עמוד ב** הרי זה רק חיתוך בשר בעלמא ויש לומר שמותר גם להעביר את הסכין ברה"ר לצורך הצלת העובר אך עדיין קשה מה החידוש הרי מחללים שבת גם לספק פיקוח נפש כמו ששנינו שמי שנפלה עליו מפולת ויש ספק אם הוא שם או שאינו שם וספק אם הוא חי או מת וספק אם הוא יהודי או עכו"ם בכ"ז מפקחים את הגל, ויש לומר שלא נאמר שרק שם מותר לחלל מספק כי יש לו חזקת חיות אך לעובר עדיין אין חזרת חיות וא"כ אין להצילו מספק, קמ"ל שמותר.

יש להקשות איך נהנים משערה של הנהרגת הרי מת אסור בהנאה ומבאר רב שמדובר שהיא אמרה שערי לבתי אך קשה וכי אם היא תאמר ידי לבתי נותנים לה את היד אלא מבאר רב שמדובר בפאה נכרית ודוקא כשאמרה תנו אך אם לא אמרה תנו לא נותנים כי זה כגופה, אך קשה שר' יוסי בר' חנינא הסתפק בשער נשים צדקניות שבעיר הנדחת וביאר רבא שהספק הוא בפאה נכרית של הצדקניות ויש לומר שר' יוסי בר' חנינא הסתפק בפאה שתלויה ביתד אך כאן מדובר בשיער שמחובר בה ודוקא כשאמרה תנו נותנים ואם לא אמרה תנו הוא כגופה והוא נאסר, ור"ג בר' יצחק מקשה הרי המשנה מדברת באשה כמו בהמה ולא שייך בהמה פאה נכרית, אלא מבאר ר"ג ששער הבהמה נאסר בגמר דינה ואילו שער האשה נאסר רק אחר מותה, ולוי שנה ברייתא כרב שאשה שיוצאת ליהרג ואמרה תנו שערי לבתי נותנים ואם מתה לא נותנים כי המת אסור בהנאה ולכאורה זה פשוט ויש לבאר שהחידוש הוא שאפילו נוי המת אסורים בהנאה ולוי שנה גם כר"ג בר' יצחק שאשה שמתה נהנים בשערה ובהמה שנהרגה שערה אסור בהנאה והחילוק הוא שאשה מיתתה אוסרתה ואילו בהמה גמר דינה אוסרה.

פרק אין נערכין

משנה אין נערכין פחות מסלע ולא יותר מחמישים סלע, שאם עני נתן סלע כהשג ידו והעשיר אינו נותן כלום אך אם נתן פחות מסלע והעשיר יתן חמישים סלע, אם היו בידו חמשה סלעים לר"מ נותן סלע אחד ולחכמים יתן את כולם, לא נערכים פחות מסלע ולא יותר מחמישים סלע. **גמרא** מנין שאין ערך פחות מסלע שכתוב וכל ערכך יהיה בשקל הקודש ולומדים מזה שכל ערך שמעריכים לא יהיה פחות משקל הקודש, ולא יותר מחמישים למדו מהפסוק חמישים.

כשיש לו חמש סלעים לר"מ נותן סלע שכתוב חמישים וכתוב שקל והערך הוא או חמישים או שקל וחכמים למדו מזה שאין ערך פחות משקל וכשיש לו יתן את מה שיש לו שכתוב אשר תשיג יד הנודר והרי ידו משגת ור"מ למד משם יד הנודר ולא יד הנידר ולחכמים אומרים שממילא לומדים הפסוק שיקח ממנו מה שידו משגת.

רב אדא בר אהבה אומר שאם היו בידו חמש סלעים והוא אמר ערכי עלי וחזר ואמר ערכי עלי ונתן ארבע לערך השני ואחד לראשון יצא ידי שניהם כדין בעל חוב מאוחר שקדם וגבה מה שגבה גבה וכשנתן לשניה הוא משועבד עדיין לראשונה וכשנתן סלע לראשונה אין לו יותר.

דף ח אם נתן ארבע לראשונה ואחד לשניה יצא ידי השניה ולא ידי הראשונה שכולם משועבדים לראשונה, ורב אדא בר אהבה מסתפק כשהיו לו חמש סלעים ואמר שני ערכי עלי בבת אחת האם הם תופסים יחד וא"כ יתן שנים וחצי לאחד ושנים וחצי לשני, או שכל החמש ראויים לכל אחד מהערכים, ונשאר בתיקו.

יש להקשות מדוע המשנה חוזרת בסיפא שאין בערכין פחות מסלע ולא יותר מחמישים, יש לומר שזה כדברי חכמים שאין פחות מסלע אך יש ערך יותר מסלע ואין יותר מחמישים אך יש פחות כפי השג ידו.

משנה אשה טועה שאינה יודעת אם היא בימי נדה ואינה צריכה ז' נקיים או שהיא בימי זיבה והיא נטהרת רק ע"ז נקיים הפתח שלה הוא לפחות ז' נקיים ולא יותר מ"ז נקיים. **גמרא** שנו בברייתא שאשה טועה שאמרה ראיתי יום אחד טמא היא צריכה שבעה עשר נקיים שבתוכם י"א ימי נדה ואח"כ ז' נקיים מזיבה, וכן כשאמרה ראיתי שני ימים טמאים או שלושה ימים טמאים פתחה י"ז ימים ואם אמרה ראיתי ארבעה ימי טומאה פתחה ט"ז שסופרים י"א ימי

נדה עם הימים הטמאים שראתה ועוד ז' ימים נקיים לזיבתה וכן אם ראתה חמשה ימים טמאים פתחה ט"ו יום כנ"ל י"א עם ימי הטומאה וז' נקיים, אם אמרה ששה ימים טמאים פתחה י"ד י"א יום כולל ימי הטומאה ועוד ז' נקיים, וכן אם אמרה שבעה ימים טמאים פתחה י"ג כנ"ל י"א עם ימי הטומאה וז' נקיים, וכשאמרה שמונה ימים טמאים פתחה י"ב ואם אמרה תשעה ימים טמאים פתחה י"א ואם אמרה עשרה ימים טמאים פתחה י"א פתחה י"א ימים טמאים פתחה י"א ימים טמאים פתחה שמונה ואם ראתה י"ג ימים טמאים פתחה שבעה ולעולם אין פתח יותר מ"ז ופחות משבעה, ורב אדא בר אהבה הקשה מדוע צריך לספור יותר מ'ז' הרי ממה נפשך יועילו ז' נקיים לזיבתה, ואמר רבא שהיא רוצה לתקן בה ימי נדה ופתחה.

שנו בברייתא שכל אותן נשים טועות זכות מביאות קרבן אך אינו נאכל חוץ ממי שפתחה שבעה ושמונה שמביאה קרבן ונאכל ויש להקשות וכי כל הטועות הן זכות ועוד שבראתה יום או שנים לא שייך קרבן, ויש לומר שהכוונה שכל הזכות הטועות מביאות קרבן שאינו נאכל מלבד מי שפתחה שבעה או שמונה שמביאות קרבן ונאכל.

משנה אין בנגעים פחות מהסגר של שבוע אחד ולא יותר מג' שבועות. **גמרא** פחות משבוע בנגעי אדם ולא יותר מג' שבועות בנגעי בתים, רב פפא אומר שהפסוק צדקתך כהררי קל נאמר על נגעי אדם שיש צדקה בכיורו הטומאה בזמן קצר, משפטיך תהום רבה מדובר בנגעי בתים, ורב יהודה ביאר את פשט הפסוק שלולא צדקתך כהררי קל מי יכול לעמוד במשפטיך שהוא כההוה רבה, ורבה מבאר שצדקתך היא כהררי קל מפני שמשפטיך תהום רבה ונחלקו במחלוקת ר"א ור' יוסי בר' חנינא שר"א אמר שמדת רחמים היא כובש את כף הזכויות ור' יוסי בר' חנינא אמר שהמדה היא נושא שמגביה את כף העוונות ורבה סובר כר"א שהצדקה במשפט היא כובש, ורב יהודה סובר כר' יוסי בר' חנינא שהצדקה היא בהגבהת העוונות.

משנה אין פוחתים מארבע חדשים מלאים בשנה ולא נראה יותר משמונה, שתי הלחם לא נאכל פחות משני ימים לאפיייתו שאינו נאפה ביו"ט או שבת ולא יותר מג' ימים לאפיייתו, לחם הפנים לא נאכל פחות מט' ימים לאפיייתו ולא יותר מ"א ימים לאפיייתו, קטן לא נימול פחות מח' ימים ולא יותר מ"ב ימים ללידתו. **גמרא** רב הונא מבאר לא נראה יותר על שמונה שלא נראה לחכמים לעבר יותר משמונה ימים, ולכאורה כמו שלא מעברים ט' חדשים

דף ט שאז יקדים הירח ג' ימים קודם ראש חודש הרי גם כשיעברו שמונה חדשים הירח יקדים יומיים, ויש לומר כדברי רב משרשיא שמדובר בשנה מעוברת כך כאן מדובר שהשנה שלפניה היתה מעוברת וחודש העיבור הוא חודש ומעמידים חודש מלא מול חסר ואנשים לא שמים לב ליום אחד מוקדם, עולא מבאר במשנה שלא נראה לחכמים לחסר יותר משמונה חדשים והמשנה אומרת טעם לדבריה מדוע אין פחות מארבעה חדשים מלאים כי לא נראה לחכמים לחסר יותר משמונה, אך קשה שכמו שתשעה לא מחסרים שא"כ הירח יאחר מראש חדש ג' ימים א"כ גם אם נחסר שמונה הוא יהיה יתר יומיים ויש לומר כדברי רב משרשיא שהיתה שנה מעוברת כך כאן מדובר שהשנה שלפניה היתה מעוברת ונוריד חדש חסר אחד מול חדש מלא ויש רק יום אחד שאנשים אומרים יתכן שנראה הירח אתמול ולא שמנו לב.

עמוד ב רב הונא ועולא נחלקו כמה הוא חודש העיבור ששנינו שעיבור השנה הוא שלושים יום ורשב"ג אומר חדש, ויש להקשות ששנינו שעצרת חלה רק ביום הנף ור"ה חל ביום הנף או לאור עבורו וקשה לעולא שאמר שלא עושים שמונה חדשים חסרים בשנה וא"כ כשיש שני חדשים חסרים נוספים בשנה יתכן שר"ה יחול ביום הנף אם סיון היה חסר והחדשים כסדרם ר"ה יחול לאור עבורו של ניסן, אך לרב הונא שעושים ח' חדשים מעוברים א"כ יתכן שר"ה יחול יום קודם אור עבורו של ניסן, אך יש לומר שגם לעולא קשה הרי לעתים עושים שבעה חדשים חסרים ולא עשו בחורף ועושים בקיץ וא"כ יחול ר"ה יום קודם אור עבורו של ניסן ויש לומר שהברייתא שר"ה חל ביום הנף ולאור עבורו זה כדעת אחרים שלעולם אין בין עצרת לעצרת ובין ר"ה לר"ה אלא ד' ימים ובשנה מעוברת ה' ימים, אך יש לדחות שלאחרים לעולם לא יחול ר"ה ביום הנף ומבאר רב משרשיא שמדובר בשנה מעוברת ועיבורו את השנה בל' יום ויעשו חדש חסר בקיץ מול חדש חסר בחורף ונמצא שר"ה חל ביום הנף, רב אדא בר אהבה הקשה וכי אחרים באו לחדש מנין ימים אמר רבא שהחידוש הוא שלא אומרים שמצוה לקדש על פי הראיה, ומקשה רבינא הרי יש ימים עודפים

בשעות אחת לג' שנים ועוד יום אחת לל' שנים וא"כ ר"ה יחול ביום הנף ויש לומר שכיון שזה לא מצוי כל שנה לא מנו את זה.

שמואל סובר כרב הונא שהוא אמר שאין שנת לבנה פחות משנ"ב ימים ולא יותר משנ"ו ימים שאם שני חדשים חשון ואייר מלאים השנה היא שנ"ו ואם שניהם חסרים השנה היא שנ"ב ואם כל החדשים אחד מלא ואחד חסר השנה היא שנ"ד וא"כ רואים שעושים שמונה חדשים מלאים, ויש להקשות ששנינו שאם אחד אמר הריני נזיר כימות החמה מונה שס"ה ימים כמנין ימות החמה ואם אמר כימות הלבנה מונה שנ"ד ימים כמנין ימות הלבנה ולדברי שמואל ורב הונא יתכן ששנת הלבנה היא פחות או יותר משנ"ד ימים, ויש לומר שבנדרים הולכים אחר לשון בני אדם וכוונת הנודר לרוב השנים.

רבי סובר כרב הונא ששנינו שהיה מעשה שרבי עשה תשעה חדשים חסרים ונראה החדש בזמנו ורבי תמה איך יתכן שהיו תשעה חדשים חסרים והחדש נראה בזמנו אמר לו ר"ש בנו שמא זה היה שנה מעוברת,

דף י ועיבור השנה הוא ל' יום ושנה שעברה עשינו שניהם מלאים ונעמיד שלושה מול שלושה והשנה עומדת במקומה אמר לו רבי נר ישראל כך אכן היה.

משנה לא פוחתים מכ"א תקיעות במקדש ולא מוסיפים על מ"ח, לא פוחתים משני נבלים ולא מוסיפים על ששה לא פוחתים מב' חלילים ולא מוסיפים על י"ב, ב"ב יום בשנה מכים בחליל לנעימת קול לפני המזבח: בשחיטת פסח ראשון ובשחיטת פסח שני וביו"ט ראשון של פסח ובעצרת ובשמונת ימי החג, לא הכו באבוב של נחושת אלא בקנה שקולו ערב ולא סיימו אלא באבוב יחידי שהוא מסיים יפה, לר"מ עבדי כהנים נגנו בכלים ולר' יוסי ממשפחת בית פגרים ובית צפריא שגרו באמאום והם השיאו לכהונה, ור' חנינא בן אנטייגנוס אומר שהם היו לויים. **גמרא** משנתנו שמתה כ"א תקיעות לא כר' יהודה שאמר שלא פוחתים מז' תקיעות ולא יותר מט"ז, ויש לומר שנחלקו שלר' יהודה מונים תקיעה תרועה ותקיעה לאחד ולחכמים תקיעה תרועה ותקיעה נמנים בנפרד, ור' יהודה למד שבפסוק אחד כתוב ותקעתם תרועה ובפסוק נוסף כתוב תרועה יתקעו א"כ תקיעה תרועה ותקיעה נחשבים לאחד, ולרבנן הפסוק בא לומר שיש תקיעה לפני התרועה ותקיעה אחרי התרועה, ורבנן למדו מהפסוק ובהקהיל את הקהל לתקעו ולא תריעו ואם נאמר שתקיעה תרועה ותקיעה נחשבים לאחד א"כ איך התורה אומרת שיעשה חצי מצוה ור' יהודה סובר שהתקיעה להקהיל את הקהל היא לא מצוה אלא רק לסימן, ומה שאמר רב כהנא שאין בין תקיעה לתרועה ולא כלום זה כדעת ר' יהודה ולכאורה זה פשוט ויש לומר שהיינו אומרים שגם לרבנן לא יחלק ביניהם ולהוציא מדברי ר' יוחנן שאמר שאם שמע תשע תקיעות בתשע שעות ביום יצא קמ"ל שהם צריכים להיות יחד, ובאמת רב כהנא אמר רק לשיטת ר' יהודה כי הוא נקט שאין ביניהם ולא כלום שלא ישהה כלל.

הימים שהמשנה מנתה שמכים בחליל הם הימים שגומרים בהם את ההלל כמו שאמר ר' יוחנן בשם ר"ש בן יהוצדק שיחיד גומר את ההלל ב"יח ימים בשנה: ח' ימי החג וח' ימי חנוכה וי"ט ראשון של פסח ובעצרת, ובהחול כ"א יום: ט' ימי החג וח' ימי חנוכה ושני יו"ט של פסח ושני יו"ט של עצרת.

הסיבה שבסוכות גומרים כל הימים ובפסח רק ביום הראשון **עמוד ב** שימי החג חלוקים בקרבנותיהם ובפסח הם לא חלוקים בקרבנותיהם, ושבת אף שהיא חלוקה בקרבן אך היא לא נקראת מועד, וראש חדש אף שהוא נקרא מועד אך הוא לא התקדש בעשיית מלאכה שכתוב השיר יהיה לכם כליל התקדש החג שרק לילה המקודש לחג טעון שירה ושאינו מקודש לחג אינו טעון שירה, ור"ה ויו"ט אף שהתקדשו לחג ונקראים מועד לא גומרים בהם את ההלל כדברי ר' אבהו שמלאכי השרת אמרו לפני הקב"ה מדוע אין ישראל אומרים שירה לפניך בר"ה וביו"ט אמר להם הקב"ה וכי אפשר שהמלך יושב על כסא הדין וספרי חיים ומתים פתוחים לפניו וישראל יאמרו שירה, בחנוכה גומרים הלל בגלל הנס ובפורים אף שיש נס ביאר ר' יצחק שלא אומרים שירה על נס שבחול' ור"ג בר יצחק מקשה הרי יציאת מצרים זה נס שבחול' ואומרים הלל ויש לפרש כמו ששנינו שקודם שנכנסו ישראל הוכשרו כל הארצות לומר שירה על נס שאירע בהם אך אחרי שנכנסו לארץ לא הוכשרו כל הארצות לומר שירה, ור"ג מבאר שלא אומרים הלל בפורים שקריאת המגילה היא כמו הלל, ורבא אומר שלא אומרים הלל בפורים שרק ביציאת מצרים יצאנו מעבודת לחרות וניתן לומר הללו עבדי ה' ולא עבדי פרעה אך בפורים אנו עדיין עבדי אחשוורוש, ור"ג שאמר שקריאת המגילה היא כהלל הוא יבאר שאמנם כתוב בברייתא שאחר שנכנסו לארץ לא הוכשרו כל

הארצות לומר שירה אך אחר שגלו חזרו להיתרם הראשון לומר הלל גם על נס שבחור'ל.

המשנה התחילה בחליל וסיימה באבוב אמר רב פפא שחליל הוא אבוב וקראו לו חליל שקולו מתוק, ושנו בברייתא שהחליל שבמקדש היה קלוף ודק ועשוי מקנה והוא היה מימות משה והמלך צוה שיצפוהו זהב וקולו לא היה ערב וכשנטלו את הצפוי חזר קולו להיות ערב, וכן היה צלצול של נחושת במקדש שקולו היה ערב והוא נפגם ושלחו חכמים והביאו אומנים מאלכסנדריא של מצרים ותקנוהו וקולו לא היה ערב וכשנטלו את תקונו חזר קולו להיות ערב כמו שהיה, ובמקדש היתה מכתשת של נחושת מימות משה שבה פייטמו את הבשמים והיא נפגמה והביאו אומנים מאלכסנדריא לתקנה אך היא לא פייטמה כמו שהיתה וכשנטלו את התיקון היא חזרה לפטם כמו שהיתה, ושני כלים אלו נשאר ממקדש ראשון ונפגמו ולא עלתה להם ארוכה ועליהם אמר דוד נחושת ממורט נחושת מרוק ועליהם נאמר וכלי נחושת מוצהה טובה שנים חמודות כזהב, ונחלקו רב ושמואל אם כל אחד ואחד מהם שקול כשנים של זהב או ששניהם שקולים כאחד של זהב ורב יוסף שנה ששניהם שקולים כאחד של זהב ושנינו שר' נתן אמר שהם היו שניים שכתוב שנים ואין לקרוא שנים אלא שניים.

שנו בברייתא שמעיין השילוח היה מקלח מים כאיסר והמלך צוה להרחיבו כדי שמימיו יתרבו אך הם התמעטו וחזרו ומיעטו אותו והוא קילח מים ככתחילה לקיים את הפסוק אל יתהלל החכם בחכמתו ואל יתהלל הגבור בגבורתו, וכן אמר רשב"ג שהרדולים היה במקדש וביאר אב"י שהוא טבלא של זוג וענבל שאף שקולו עב הוא מערבב את הנעימה.

רבא בר שילא אומר בשם רב מתנה בשם שמואל שהיתה מגריפה במקדש,

דף יא שהיו בה עשרה נקבים וכל אחד מהם הוציא עשרה מיני זמר וכולם יחד הוציאו מאה מיני זמר ושנו בברייתא שהיא היתה אמה ובגובה אמה ויזר ממנה קת שיש בה עשרה נקבים שכל אחד מהם הוציא מאה מיני זמר סה"כ היא הוציאה אלף מיני זמר ואמר ר"ז שהצימן לכך הוא שבברייתא יש גוזמא.

לכאורה נחלקו התנאים במשנה מי ניגן בכלים האם עיקר מצות שירה היא בפה והכלי הוא רק לבשם את הקול ומי שסובר שהם היו לויים כי עיקר שירה הוא בכלי, אך קשה לדעת ר' יוסי שהם היו ישראלים שאם עיקר שירה בפה א"כ עבדים כשרים לכלים ואם עיקר שירה בכלי א"כ צריך לויים ויש לומר שלכו"ע עיקר השירה הוא בפה ונחלקו האם מעלים מדוכן ליוחסים ולמעשרות שלר"מ הם היו עבדים ולא מעלים מהדוכן ליוחסים ומעשרות ולר' חנינא הם היו לויים ומעלים מהדוכן ליוחסים ומעשרות, ולר' יוסי הם היו ישראלים ומעלים מהדוכן רק ליוחסין אך לא למעשרות.

שנו בברייתא שלר"מ השיר מעכב את הקרבן וחכמים סוברים שהשיר לא מעכב את הקרבן ר"מ למד מהפסוק ואתנה את הלויים נתונים לאהרן ולבניו מאת בני ישראל ולכפר על בני ישראל וכמו שכפרה מעכבת כך השיר מעכב וחכמים למדו מהפסוק הזה כמו שדרש ר"א שכמו שכפרה היא ביום כך השירה היא ביום.

רב יהודה אומר בשם שמואל שהמקור לשירה הוא מהפסוק ושרת בשם ה' אלוקיו ושירות שמזכירים בשם זה שירה, אך קשה שנאמר שהכוונה לנשיאות כפים ויש לומר שנאמר לשרתו ולברך בשמו א"כ הברכה היא לא שרות, **ורב מתנה** למד מהפסוק תחת אשר לא עבדת את ה' אלוקיך בשמחה ובטוב לבב ושירה היא עבודה שהיא בשמחה וטוב לבב, אך קשה שנאמר שהכוונה לדברי תורה כמו שכתוב פקודי ה' ישרים משמחי לב, יש לומר שדברי תורה נקראים משמחי לב ואינם נקראים טוב, אך קשה שנאמר שהכוונה לביכורים שנאמר בהם ושמתח בכל הטוב, יש לומר שהם נקראים טוב אך לא טוב לבב, ורב מתנה אומר שביכורים טעונים שירה שלומדים גזירה שוה טוב טוב, אך קשה שר' שמואל בר נחמני אמר בשם ר' יונתן מנין שלא אומרים שירה אלא על יין שכתוב ותאמר להם הגפן החדלתי את תירושי המשמח אלוקים ואנשים אם אנשים הוא משמח איך הוא משמח אלוקים אלא שאומרים שירה רק על יין וא"כ קשה איך שייך שירה בביכורים ויש לבאר כדברי ר' יוסי שאמנם נאמר בביכורים פרי ולא משקים ואם הביא ענבים ודרכם לומדים מהפסוק תביא, **חזקיה** למד שירה מהפסוק וכנניהו שר הלויים יסר במשא כי מבין הוא ויש לקרוא שיר, **ובלווטי** אמר בשם ר' יוחנן שלומדים מהפסוק לעבוד עבודת עבודה ושירה היא עבודה שצריכה עבודה, ר' **יצחק** למד מהפסוק שאו זמרה ותנו תוף כנור נעים עם נבל, ר"ע **בר יצחק** למד מהפסוק ישאו קולם ירונו בגאון ה' צהלו מים, **ובברייתא** למדו מהפסוק ולבני קהת לא נתן כי עבודת הקודש עליהם בכתף ישאו ולכאורה אם כתוב כתף ודאי הכונה

לשאת והתורה כתבה ישאו שהוא לשון שירה שכתוב שאו זמרה ותנו תוף, ועוד נאמר ישאו קולם ירונו, **חנניא** בן אחי ר' יהושע למד מהפסוק משה ידבר והאלוקים יענו בקול **עמוד ב** שהקב"ה צוהו על קול, **רב אשי** למד מהפסוק ויהי כאחד למחצצרים ולשוערים להשמיע קול אחד, ר' **יונתן** למד מהפסוק ולא ימותו גם הם גם אתם כמו שהכתיב בעבודת המזבח כך הלויים בעבודת המזבח, וכן שנינו על פסוק זה ולא ימותו גם הם גם אתם אתם בשלם במיתה והם בשלכם במיתה הם בשלהם בעבודות שונות זה רק אזהרה, אב"י אומר שנוקטים שמשורר ששיער הוא במיתה שכתוב והחונים לפני המשכן קדמה לפני אהל מועד והזר הקרב יומת ואין לומר זר ממש שהרי כבר נאמר שהוא במיתה אלא הכוונה זר לאותה עבודה, אך קשה ששנינו שמשורר ששיער או שוער ששורר אינו במיתה אלא באזהרה, ויש לומר שנחלקו בזה תנאים ששנינו מעשה שר' יהושע בן חנניה הלך לסייע את ר' יוחנן בן גודגדא בהגפת דלתות והוא אמר לו בני חזור לאחוריך שאתה משורר ולא שוער ולכאורה נחלקו שהוא במיתה וחכמים גזרו בו ומי שסובר שזה אזהרה לא גזרו בה, ויש לדחות שלכו"ע זה אזהרה ונחלקו אם גזרו במסייע או לא.

ר' **אבין** מסתפק אם נדבת עולת ציבור טעונה שירה או לא שהרי כתוב עולותיכם והכוונה לעולת חובה ונדבה או שהכוונה לכלל ישראל, ויש להוכיח ממה שכתוב ויאמר חזקיהו להעלות העולה על המזבח ובעת החל שיר ה' והחצוצרות על ידי כלי שיר דוד מלך ישראל ואם מדובר בעולת חובה מדוע צריכים להמלך אלא ודאי מדובר בעולת נדבה, ורב יוסף אומר שמדובר בעולת ר"ח והיו צריכים להמלך אם נקבע החודש בזמנו או לא, ואב"י דוחה שנאמר ביום ששה עשר לחדש הראשון ויאמר חזקיהו להעלות העולה, אלא מבאר רמי בר רב ייבא שהיה להם ספק על כבש שבא עם העומר האם נקבע החודש בזמנו או לא, ורב איא מקשה שיבדקו מתי הקריבו את הפסח ומתי אכלו מצות, אלא אמר רב אשי שנמלכו כמו ש"צ שנמלך קודם שהוא יורד לפני התיבה ולפ"ז ניתן לפרש שמדובר בעולת חובה ונמלכו כש"ץ, ויש להוכיח ממה שאמר ר' יוסי שמגלגלים זכות ליום וזכאי וחובה ליום חייב שכשחבר בית ראשון זה היה בט' באב ומוצ"ש ומוצאי שביעית ומשמרת יהויריב, והלויים עמדו על הדוכן ושוררו את הפסוק וישב עליהם את אונם וברעתם יצמיתם ולא הספיקו לומר יצמיתם ה' אלוקיני עד שכבשום הגוים וכך היה בבית שני, ואין לומר שהשירה היתה על עולת חובה שהרי שנינו שבי"ז בתמוז בוטל התמיד אלא זה היה עולת נדבה, אך יש לדחות שאם לא היה חובה לא היה גם נדבה אך יש לומר שאמנם לא היה כבש לעולת חובה אך היה להם בן בקר באקראי ורבא הקשה ויש אומרים שרב אשי הקשה הרי זה לא היה השיר של יום ראשון אלא של יום רביעי אלא שיצאה מפיהם קינה בעלמא אך קשה שכתוב עומדים על דוכנם ויש לומר כר"ל שאומר שניתן לומר שלא על הקרבן אך לפ"ז יאמרו גם בעולת נדבה ויש לומר שיצא מזה קלקול, ויש להוכיח ממה שלמד רב מרי בר רב כהנא מהפסוק על עולותיכם ועל זבחי שלמיכם כמו שעולה היא קודש קדשים כך בשלמים מדובר בקדשי קדשים וכמו שבשלמי ציבור קבוע להם זמן כך בעולה מדובר בקבוע לה זמן והיינו עולת חובה ולהוציא עולת נדבת ציבור.